

SADREDDİN KONEVÎ
"Tasavvuf, Felsefe ve Din"

KONYA

NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ

Sadreddin Konevî "Tasavvuf, Felsefe ve Din"

Editörler

Prof. Dr. Erdal BAYKAN

Dr. Fatih KALECİ

Grafik & Tasarım

Büşra UYAR

Merve ACAR BÜLBÜL

Muhammed Sami PAÇURLU

Mustafa ALTINTEPE

ISBN

978-605-4988-43-3

Bu kitaptaki metinlerin tamamı 19-20 Ekim 2018 tarihinde düzenlenen "III. Uluslararası Sadreddin Konevî Sempozyumu"nda tam metin bildiri olarak sunulmuştur.

Tüm Hakları Saklıdır /All Rights Reserved

* Kitapta yazılı olan hertürlü bilginin ve yorumun sorumluluğu yazarların kendilerine aittir.

Aralık, 2018

KONEVİ'NİN FATİHA TEFSİRİ BAĞLAMINDA HİNDULARIN GAYATRİ DUASI İLE FATİHA SURESİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Nermin ÖZTÜRK

*Necmettin Erbakan Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi, nozturk@konya.edu.tr*

Özet

Günlük ibadetler hemen bütün dinlerde dinin pratik yönüyle alakalı olarak dikkat çekerler. Bu tür ayinler Tanrı- insan ilişkisinin sürdürülmesi açısından önemlidirler. İslam'da namaz bu türden bir ibadettir. Hinduizm açısından namaza mukabil olabilecek ibadet ise sandhyavandanam veya kısaca sandhyadır. Müslümanlar açısından namazda Fatihâ'nın önemi ne ise Hindular açısından Gayatri duasının önemi de odur. Nasıl Fatihâ'sız namaz olmazsa Gayatri'siz sandhya olmaz. İşte biz bu tebliğde, farklı iki dindeki günlük ibadetlerin olmazsa olmazı olan duaları içerik ve anlam bakımından karşılaştırmaya çalıştık, bunu yaparken Fatihâ suresinin değerlendirilmesinde Konevi'nin tefsirini esas aldık. Konevi Fatihâ'yı üç kısma ayırarak ele alır: Birinci kısım Allah'a mahsustur; O'na şükür ve övgüler vardır. İkinci kısım hem Allah'a hem kula mahsustur; burada insana mahsus birtakım haller ve ibadetler anlatılır. Üçüncü kısım kula aittir; Kul doğru yoldan ayrılmama konusunda haktan yardım talep eder. İlginç bir şekilde Hindu üstadlar da Gayatri duasını üç bölüme ayırarak yorumlarlar. Bunlar Tanrı'ya hamd, meditasyon ve duadır. Yani her ne kadar dil ve sözler farklı olsa da Gayatri'nin içerik ve anlamı Fatihâ ile oldukça benzemektedir. Burada da ilk başta Tanrı'ya övgü ve yüceltme, sonra meditasyon ve üçüncü kısımda da Tanrı farkındalığının artması için yakarış vardır.

Anahtar Kelimeler: Konevi, Fatihâ Suresi, Gayatri Mantra

THE COMPARISON OF FATIHA SURAH AND GAYATRI PRAYER OF HINDUS IN THE CONTEXT OF INTERPRETATION OF FATIHA BY KONEVI

Abstract

In all the religions, daily prayers are associated with practical ways of belief. These rituals play an important role in maintaining the relationship between God and human. Prayer in Islam is such a ritual. The equivalent version of prayer in Hinduism may be sandhyavandanam or sandhya. The importance of Fatiha in prayer by Muslim perception can be matched by that of Gayatri prayer in Hinduism. Just like there can be no prayer without Fatiha; there can be no sandhya without Gayatri. In this investigation, we tried to compare the content and meaning of these prayers in Islam and Hinduism, sine qua non of the prayers in both religions. In doing this, we used the interpretation of Fatiha by Konevi which is interpreted in three parts. The first part is for Allah where gratitude and exaltations for Him lie. The second part is for both Allah and human where some humanly conditions and prayers are mentioned. The third part is for the human where he prays the God for not deviating from the right way. Interestingly, Hindu masters also interpret the Gayatri prayer similarly in three parts which are thanks to God, the meditation and the prayer. From this aspect, the content and meaning of Gayatri is similar to Fatiha even if the language and words are completely different. In Gayatri, the first part includes gratitude and exaltations for the God, the second part is about meditation and the third part is about prayer for raising the awareness of human for God.

Keywords: Konevi, Fatiha Surah, Gayatri, Mantra.

Giriş

Sadreddin Konevi XIII. yüzyılda Anadolu'da yetişen değerli mutasavvıflardan birisidir. İçinde bulunduğu şartlar onun iyi bir eğitim almasına imkân sağlamış, o da bunu en tasarruflu şekilde kullanmış ve arkasında gelecek nesiller için değerli eserler bırakarak ahirete intikal etmiştir. Eserleri öyle zengin bir muhtevaya sahiptir ki üzerinden yüzyıllar geçmesine rağmen mana âleminin keşfine talip olanları günümüzde bile büyük bir cezbe ile kendine çekmeye devam etmektedir. Biz de bu tebliğde tasavvufi edebiyatın güçlü örnekleri arasında gösterilen ve kendisinden sonra bu konudaki pek çok çalışmaya da kaynaklık etmiş olan Fatiha Suresi tefsirini esas alarak mukayeseli bir çalışma yaptık ve Konevi'nin açıklamaları üzerinden giderek Fatiha suresi ile Hinduların Gayatri duası arasındaki benzerlikleri ortaya koymaya çalıştık.¹ Dikkatimizi çeken ilk hususlar iki duanın da ait oldukları kutsal kitabın özünü teşkil etmeleri, günlük ibadetlerin olmazsa olmazı olmaları ve temel dinamiklerinin aynı olmaları idi. Bu ortak tavrı duaların günlük hayatta kullanılma sebepleri, üslup ve anlam bütünlüğü izliyordu. Şimdi tespit edebildiğimiz kadarıyla bunları sırayla açıklamaya çalışacağız. Fakat buna geçmeden önce Fatiha suresi ve Gayatri mantrayı² anlamlarıyla birlikte vermek istiyoruz.

Fatiha Suresi: 1- Bismillahirrahmânirrahîm. 2- Elhamdü lillâhi rabbil'âlemin 3- Errahmânir'rahim 4- Mâliki yevmiddin 5- İyyâke na'budü ve iyyâke neste'in 6- İhdinessirâtel müstakîm 7- Sırâtellezine en'amte aleyhim ğayrilmağdûbi aleyhim ve leddâllîn

Anlamı: Fatiha kelime anlamı olarak “açan” demektir. Bu kelime ve türevleri surenin içinde geçmemesine rağmen Kur'an'ın en başında yer aldığı ve ilk suresi olduğu için bu ismi aldığı söylenir. Dilimize şu şekilde çevrilebilir: 1- Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın ismiyle. 2- Hamd, Âlemlerin Rabbinedir. 3- (O) Rahmân ve Rahîmdir. 4- Din gününün Malikidir. 5- Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. 6- Bizi doğru yola ilet. 7- Nimet verdiklerinin yoluna; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.

[1] Aslında kutsal yazmaların özünü oluşturan ve günlük ibadetlerde mutlaka okunan bu tür dualara pek çok dinde rastlanır. Mesela Hristiyanlar'ın “Ey göklerdeki Babamız” diye başlayan *Rabbin Duası*, Yahudilerin “Dinle İsrail” diye başlayan *Şema Yisrael* duası, Zerdüştilerin *Ashem Vohu* duası, Sihlerin *Ek Omkar* duası bunlara birer örnektir.

[2] *Mantra* en basit anlamıyla kutsal ses demektir, bir ses topluluğudur. Bu seslerin mutlaka bir anlam ihtiva etmesi gerekmez. Bir mantranın önemi sözün anlamından değil sesin bizzat kendisinden gelir. Mantraların okuyuculara değişik manevi yetenekler ve güçler sağladığına inanılır. Kutsal bir ses olarak mantra fikri Hinduizm'in en eski dini metinleri olan Vedalara dayanır. Bu bağlamda en yaygın mantralardan birisi de Gayatri mantradır. (James G. Lochtefeld, *The Illustrated Encyclopedia of Hinduism*, New York: The Rosen Publishing Group, Inc, 2002, s. 422-423.)

Gayatri mantra: Om Bhur Bhuvah Svah, Tat Savitur Varenyam, Bhargo Devasva Dhimahi, Dhiyo Yo Nah Pracodayat.

Anlamı: Gayatri Sanskritçe "gay" ve "tri" sözcüklerinden oluşur. *Gay* hayat veren nefes/hava (*pran*) ve duyuların (*indriyas*) gücü anlamındadır; *tri* ise koruyucu demektir. Yani Gayatri nefesi ve duyuların gücünü koruyandır. Akıl ve zihin ise en önemli indriyalar yani duyulardır.³ Sanskritçe uzmanları Rig Veda.III.62.10'da geçen bu duanın tam olarak farklı dillere çevrilmesinde sıkıntı olduğunu söyleşeler de yaklaşık anlam olarak şöyle diyebiliriz: Ey tanrım, sen ki yaşam verensin, acıyı ve üzüntüyü giderensin, mutluluk bağışlayansın. Biz kâinatı var eden Yüce Tanrının ihtişamı üzerine tefekkür ederiz ki o ibadete layık olandır. Ey kâinatın yaratıcısı, senin karanlığı yok eden yüce ışığını almamıza izin ver, doğru yola gitmesi için aklımıza rehberlik et.⁴

Şimdi bu iki kutsal metin arasındaki benzerliklere geçebiliriz.

I-Fatiha ve Gayatri'nin Başlangıç İfadeleri: Dikkat edildiğinde görülecektir ki Fatiha *besmele* ile, Gayatri *om* sözcüğü ile başlar. Zaten bilindiği üzere Kur'an'daki Tevbe suresi haricinde bütün sureler besmele ile başlar. Konevi Allah'ın Fatiha'nın içeriğini besmele'de, besmele'ninkini ba harfinde, ba harfininkini de noktada gizlediğini söyler.⁵ O, besmeleyi Ümmü'Lâm (Lâm'ın annesi, kaynağı) olarak nitelendirir. Besmeleyi iki kısma ayırır: Bir kısmını zât ile ilişkilendirir ki burası "bismi" lafzıdır, diğerini sıfatlar ile ilişkilendirir ki burası"er-Rahmân'i-Rahîm"dir. Bu iki kısım arasında olan "Allah" lafzının ise her iki tarafla da alakalı olduğunu, bu iki kısmı hem birleştirdiğini hem de ayırdığını söyler.⁶ O, İcâzü'l-beyân'da da Fatiha suresinin yorumuna geçmeden önce besmelenin sırlarıyla ilgili teferruatlı malumat verir. Nefes hakkında açıklamalar yapar. Beşeri harfler ve kelimelerin insanın nefesi sayesinde ortaya çıktıklarını, ilahi harfler, kelimeler ve isimlerin isimlerinden ibaret olan bütün varlıkların suretlerinin ise nefes-i Rahmâni sayesinde aşikâr olduklarını söyler. Bu bağlamda Elif, Hemze, Ba, Sin, Mim harfleriyle ilgili açıklamalar yapar. Elif'i birlik makamı olarak görür. Bütün harflerin ondan meydana geldiğini, Elif olmasaydı hiçbir harfin olmayacağını ifade eder.⁷ Daha sonra

[3] Shri Prabhu Swamiji, *Gayatri Rahasya (Secrets of Gayatri Mantra): The Light To Life's Golden Secrets*, Texas: White Swan, 2013, s. 194.

[4] S.S. Kapoor, *Hinduism*, New Delhi: Hemkunt, 2005, s. 45-46.

[5] Sadreddin Konevi, *Mir'âtü'l-Ârifin*, trc. Dilaver Güner, Betül Güçlü, Ali Çoban, Mebkam Yay.: 5, Konya, 2008, s. 30.

[6] Konevi, *Mir'âtü'l-Ârifin*, s. 45-46.

[7] Sadreddin Konevi, *İcâzü'l-beyân fi te'vili'l-ümmi'l-Kurân*, trc. Ekrem Demirli, İstanbul: İz Yay., 2002, s. 183.

Rahmân, Rahim ve Allah isimlerini açar, bunları kendilerinden değerli sırların çıkartılacağı ilâhi ikaz ve nasihatlar olarak değerlendirir.⁸

Gayatri mantra *om* hecesi ile başlar. Om İslam'daki besmele gibidir. Hindular her türlü dini pratiklerinin başında ve sonunda, hatta gündelik işlerinde bu sözcüğü kullanırlar. Bunun sırlarla ve hikmetlerle dolu olduğuna inanırlar. Bu ses bütünlük ve mükemmelliğin sembolüdür,⁹ bütün kutsal sözlerin özüdür.¹⁰ Hindular bunun yaradılışın başlangıcındaki ses olduğuna tüm her şeyin bu sesle yaratılmaya başladığına inanırlar. Aslında AUM harflerinden oluşan bu hece söylenirken *om*'a dönüşür. AUM'nin başlangıç harfi olan ve Sanskritçe'de AU şekline telaffuz edilen A harfi tüm harflerin ve dillerin anası kabul edilir.¹¹ Bu yönüyle bu harf Konevi'nin yorumlarındaki Elif harfi ile karşılaştırılabilir. Elif de tüm harflerin başlangıcı ve kendisinden türedikleri harftir. Hinduizm'de de tüm sözcükler AUM'nin parçalarıdır. Om sesi doğru söylendiğinde tüm sesli harfler telaffuza dâhil olur. Sessiz harfler ise yalnızca esas sesli harflere vurulan sekteler olarak görülür.¹²

Hindu kutsal kitaplarından Mandukya Upanişat'da *om* sesinin bilincin dört durumunu ifade ettiği söylenir. Bunlar uyanıklık, uyku, derin uyku ve dil ile tanımlanması mümkün olmayan nihai gerçeklik halidir.¹³ Devamlı tekrarlanması halinde bu sesin insanı Yüce Varlık ile temasa sokacağına inanılır.¹⁴

II-Kur'an'ın Ve Veda'ların Özü Olarak Fatihâ Ve Gayatri: Her iki dua da kendi mensupları tarafından kitabın özü veya anası olarak isimlendirilir. Sadreddin Konevi Mir'âtü'l-Ârifin adlı eserini yazma sebebi olarak bu konuya işaret eder. O, bir öğrencisinin Allah ehli ile has kullar tarafından "Ümmü'l-Kitâp" diye adlandırılan Fatihâ ve Kitâbü'l-Mübîn hakkındaki hakikati açıklaması isteği üzerine bu eseri kaleme aldığını söyler. Bunu izah edebilmek için âlemi ikiye ayırır: Emr/iş âlemi ve halk/yaratma âlemi. Her âlem Allah'ın bir kitabıdır, her kitabın da bir Fatihâ'sı yani girişi vardır. Fatihâ'da öz haldeki şeyler kitapta ayrıntılı olarak yer alır. Kitaptaki detayların tümünü içinde barındırması nedeniyle Fatihâ'ya "Ümmü'l-

[8] Konevi, İcâzü'l-beyân, s. 195-197.

[9] Lochtefeld, *The Illustrated Encyclopedia*, s. 583.

[10] Lochtefeld, *The Illustrated Encyclopedia*, s. 482.

[11] Swami Premananda Bharati, "Vaishnavism of Sree Chaitanya", *The Proceedings of the Convention of Religions in India*, Calcutta : S.N. Sen, the Vivekananda Society, 1910, II/43.

[12] Joseph Campbell, Bill Moyers, *Mitolojinin Gücü*, İstanbul: MediaCat, 2007, s. 288.

[13] Lochtefeld, *The Illustrated Encyclopedia*, s. 230.

[14] Campbell ve Moyers, *Mitolojinin Gücü*, s. 288.

Kitap" yani kitabın anası/esası dendiğini ifade eder.¹⁵

Gayatri duası da Hindular tarafından kutsal kitapları olan Veda'ların özü veya anası kabul edilir. Bu dua da her yerde hazır ve nâzır olan, insanın aklını aşan ve her şeyin kendisinden kaynaklandığına inanılan Yüce İlah'a hitap edilir. Gayatri'nin tüm yaşama hayat veren besleyici güç olarak "Annapurna" yani ana olduğuna, bu yüzden asla ihmal edilmemesi gerektiğine inanılır. Hindular için o aynı zamanda "Vedasara" yani Veda'ların özü/anasıdır. Veda kelime anlamı olarak *bilgi* demektir. Bu dua da bilgi üreten melekeleri teşvik eder ve keskinleştirir. Bu yüzden dört Vedadaki bilgilerin hepsi Gayatri mantranın içindedir.¹⁶

III-Günlük İbadetlerin En Önemli Kısım Olarak Fatih ve Gayatri: Bilindiği üzere bütün dinlerde dinin pratik yönüyle alakalı olarak günlük ibadetler ön plandadır. Bu tür ibadetler Tanrı-insan ilişkisinin sürdürülmesi açısından önemlidirler. Müslümanlar için bu türden bir ibadet namazdır. Namazın olmazsa olmazı ise Fatih suresidir. Bir hadiste Fatihadan namaz suresi olarak bahsedilir.¹⁷ Konevi de Fatih tefsirinde buna atıfta bulunur.¹⁸ Yine başka bir hadiste ise Fatihasız namaz olmayacağı bildirilir.¹⁹

Hindular açısından Müslümanların namazına mukabil olabilecek bir ibadet sandhyavandanam veya kısaca sandhyadır. Bu, onların ibadetlerinde görmeye alışkın olduğumuz idoller olmaksızın, gün doğumunda, öğleyin ve gün batımında olmak üzere günde üç kez icra ettikleri bir ritüeldir. Hinduların "iki kere doğanlar" olarak adlandırılan ilk üç kasta mensup erkeklerinden ergenlik dönemine girenler kendileri için "kutsal ip töreni" yapıldıktan sonra bu ibadeti yerine getirmek zorundadır.²⁰ Pek çok mezhebin bulunduğu Hinduizmde sandhyanın icrasında ufak tefek farklılıklar bulunabilir ama Gayatrisiz bir sandhya olamaz. Bu ibadetin kalbini Gayatri teşkil eder.²¹

IV-Fatih ve Gayatri'yi Oluşturan Bölümlerin Benzerliği: Konevi yukarıda da bahsettiğimiz şu hadise atıfta olsa gerek Fatih'yi üç kısma ayırarak yorumlar: "Ben namaz suresi olan Fatih suresini, benim ile

[15] Konevi, *Mir'âtü'l-Ârifin*, s. 31-32.

[16] M. L. Bhat, *Secret of Hearts : Impulses*, Chennai: Notion Press, 2018, s. 42

[17] Ahmet Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, "Salat, 38, 40", İstanbul: Sönmez Neşriyat, 1977.

[18] Konevi, *l'câzü'l-beyân*, s. 15.

[19] Müslim, "Salat", 34-36, 38, 41; Ebû Dâvûd, Süleyman b. El-Eş'as es-Sicistânî, *Sünen-i Ebî Dâvûd*, "Salat, 132", İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981.

[20] Lochtefeld, *The Illustrated Encyclopedia*, s.594.

[21] Swami Harshananda, *Upanayana Sandhyavandana Gayatrimantrajapa*, Chennai: Sri Ramakrishna Math Printing Press, 2009, s. 15.

kulum arasında taksim ettim. Yarısı bana aittir ve yarısı kuluma aittir.” Buna göre birinci kısım, yani besmele dâhil olmak üzere ilk dört ayet Allah’a mahsustur. Burada O’na şükür ve övgüler vardır. Kulun “yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz” şeklindeki sözlerle bağlılığını belirtmiş olduğu beşinci ayet ikinci kısım oluşturur. Burası hem Allah’a hem kula mahsustur. Konevi bu kısmı açıklarken insana mahsus birtakım hallerden ve ibadetlerden bahseder. İbadetlerin zahirleri ve batınları hakkında bilgilendirir, bunların Allah bilincinin uyandırılmasındaki etkilerini açıklar. Üçüncü ve son kısım kula ait olmandır. Altı ve yedinci ayetlerden oluşan bu kısımda kul doğru yoldan ayrılmama konusunda haktan yardım talep eder.²²

İlginç şekilde Hindu üstatlar da Gayatri duasını üç bölüme ayırarak yorumlarlar. Bunlar Tanrı’ya hamd, meditasyon ve duadır. Genel yoruma geçmeden önce Gayatri’deki kavramların kelime anlamlarını vermek istiyoruz.

Bhur: Fiziksel dünyadır, hayati spiritüel enerjinin (Pran) somutlaşmışıdır.

Bhuwah: Zihinsel dünyadır ve tüm acıların yok edicisidir.

Swaha: Tanrısal ve spiritüel dünyadır, mutluluğun müşahhaslaşmışıdır.

Tat: Tanrıdır, aşkın/metafizik Paramatma’ya işaret eder (Nihai/en yüce Ruh).

Savithur: Parlak güneş, dünyanın yaratıcısı ve koruyucusu.

Varenyam: En çok tapınılacak olan.

Bhargo: Tüm günahları bağışlayan.

Devasya: Kutsal Tanrı veya Yüce Usta.

Dheemahi: Yalnızca onun hakkında tefekkür ederiz/meditasyon yaparız.

Dhiyo: Akıl.

Yo: Işık, nur.

Nah: Bizim.

Prachodayath: İlham veya aydınlanma.

Tanrı’ya hamd ve övgü olan kısım “Om, Bhur, Bhuwah, Svah, Tat, Savitur, Varenyam, Bhargo, ve Devasva” dır. Burası aynı zamanda Tanrı’nın dokuz rengini ifade eder.²³ Daha açıkçası burada dua edilip övülen Tanrı herhangi bir mezhep, kast, idol veya kurumla bağlantılı değildir ama o dokuz rengin birleşmesidir.²⁴ “Dheemahi” kavramı yalnız Tanrı hakkında

[22] Bkz. Konevi, İcâzü’l-beyân, s. 203-455; Mehmet Eren, “Sadreddin Konevi ve Fatıha Tefsiri”, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl: 1997, S. 7, ss. 431-446/440-444.

[23] Kapoor, *Hinduism*, s. 47.

[24] Bhat, *Secret of Hearts*, s. 43.

tefekkür edildiğini belirtir. Çünkü dünyevi şeyler hakkında düşünmek zihnin bulanmasına sebep olur, bulanmış ve kirlenmiş bir zihinle Tanrının ihtişamını algılamak mümkün değildir. "Dhiyo Yo Nah Pracodayat" ifadesi ise Gayatri'nin dua tarafıyla ilgilidir.²⁵ Burada insanın ayırt etme yetisi olan akli aydınlatması ve farkındalık yaratması için Tanrı'ya dua edilir.²⁶

Hindular Gayatri'nin Savitri ve Sarasvati olmak üzere iki adı daha olduğunu söylerler. İnançlarına göre bunların üçü de her insanda bulunurlar. Gayatri duyuların üstadıdır, onları temsil eder. Savitri hayat nefesinin, Sarasvati ise sözün üstadıdır. Bu üçü düşüncede, sözde ve işte saflığı temsil ederler.²⁷

Sonuç

Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere, her ne kadar dil ve sözler farklı olsa da Fatih ve Gayatri içerik ve anlam bakımından oldukça benzemektedirler. Yukarıdaki hususların yanı sıra hayatın diğer alanlarındaki benzer kullanımları da dikkat çekmektedir. Her iki dua da beden ve ruh sağlığı için, korkulardan, kötülüklerden, felaketlerden, tehlikelerden korunmak için, yemekten önce veya sonra şükür ve bereket için, hem dünyevi hem manevi rızıklar için ve bunlara benzer daha pek çok husus için, yani kısaca her zaman, her yerde ve her durumda okunabilmektedirler. Her iki dua da evrensel nitelik taşırlar. Fatihâda hitap Âlemlerin Rabbinedir, Gayatri'de de fiziksel, zihinsel ve spiritüel âlemlerin kaynağı olan Yüce Varlığadır. Her iki duanın da öznesi "ben" değil "biz"dir; hiçbir din, hiçbir ırk, hiçbir sınıf ve cinsiyet ayrımı yapılmadan tüm insanlık adına Tanrıya yakarılmaktadır. Son olarak her iki dua da yaratan ile yaratılan arasındaki ilişkinin mahiyeti açısından dikkat çekicidirler. İki duanın da kavramsal çerçevesini çizen asli unsur "edep"tir.

Kaynakça

- Bhat, M. L., *Secret of Hearts : Impulses*, Chennai: Notion Press, 2018.
Bharati, Swami Premananda, "Vaishnavism of Sree Chaitanya", *The Proceedings of the Convention of Religions in India II*, Calcutta : S.N. Sen, the Vivekananda Society, 1910.
Campbell, Joseph- Moyers, Bill, *Mitolojinin Gücü*, İstanbul: MediaCat, 2007.
Davudoğlu, Ahmet, *Sahih-i Müslim Terceme ve Şerhi*, İstanbul: Sönmez Neşriyat, 1977.
Ebû Dâvûd, Süleyman b. El-Eş'as es-Sicistâni, *Sünen-i Ebî Dâvûd*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981.
Eren, Mehmet, "Sadreddin Konevi ve Fatih Tefsiri", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat*

[25] Kapoor, *Hinduism*, s. 47.

[26] Bhat, *Secret of Hearts*, s. 43.

[27] Bhat, *Secret of Hearts*, s. 43.

- Fakültesi Dergisi*, Yıl: 1997, S. 7, ss. 431-446.
- Kapoor, S.S., *Hinduism*, New Delhi: Hemkunt, 2005.
- Lochtefeld, James G., *The Illustrated Encyclopedia of Hinduism*, New York: The Rosen Publishing Group, Inc, 2002.
- Sadreddin Konevi, *Mir'âtü'l-Ârifin*, trc. Dilaver Gürer, Betül Güçlü, Ali Çoban, Mebkam Yay.: 5, Konya, 2008.
- Sadreddin Konevi, *İcâzü'l-beyân fi te'vili'l-ümmi'l-Kurân*, trc. Ekrem Demirli, İstanbul: İz Yay., 2002.
- Swamiji, Shri Prabhu, *Gayatri Rahasya (Secrets of Gayatri Mantra): The Light To Life's Golden Secrets*, Texas: White Swan, 2013.
- Swami Harshananda, *Upanayana Sandhyavandana Gayatrimantrajapa*, Chennai: Sri Ramakrishna Math Printing Press, 2009.